

Å ha en sunn seksuell helse forebygger seksuelle overgrep, derfor skal barn og unge lære og få tematisert tema gjennom sin barnehage- og skolegang.

Tidspunkt	Temaer
<p>To og tre åringen</p>	<p>Følelser og kroppen</p> <p>Grenser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva som er privat • Respekt for egen og andres kropp • Å kjenne kroppen sin, det er din kropp • Glede over kroppen din og hva den kan • Ubehag, å ha det vondt/kjenne smerte – å lære å si ifra. <p>Følelser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Å være glad, lei seg, sint, redd • Regulering av følelser <p>Sosial kompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Å forstå seg selv og andre «meg og deg» <div data-bbox="902 379 2047 938" style="background-color: #e0f2f1; padding: 10px;"> <ul style="list-style-type: none"> • Denne planen skal informeres om til foreldre som en del av barnehagens arbeid og satsning. • To og fireårskontroll i helsestasjonene Brosjyren «Kropp og utforskning» <p>Hvordan kan dere som foreldre på en naturlig og enkel måte snakke med toåringen deres om dette?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barn liker ofte å være nakne og utforske kroppen sin. • Kroppskontakt er viktig for at barnet ditt skal bli glad i sin egen kropp • Barnet utforsker seg selv med hendene, og kan noen ganger kose seg ved å berøre kjønnsorganet sitt. Barnet kan også gni seg inntil møbler eller andre ting med kjønnsorganet fordi de liker det. Dette er helt normalt. • Respekter barnet ditt, og ikke press det til å gi klemmer eller kys til andre enn det selv har lyst til. • Bruk naturlige situasjoner, for eksempel stellesituasjoner og ved do/pottetrening, for å forklare og snakke om kroppen med barnet ditt. <p><small>Referanser: Langfeldt, T. (2000) «Barns seksualitet». HelseDirektoratet (2017) "Nasjonalfaglige retningslinjer for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsejeneste og helsestasjon for ungdom".</small></p> </div> <div data-bbox="902 954 2047 1393" style="background-color: #e0f2f1; padding: 10px;"> <p style="text-align: right;">BÆRUM KOMMUNE </p> <h2 style="text-align: center;">Kropp og utforskning ved 2 års alder</h2> <p>«Barneårene har stor betydning for hvordan vi kommer til å fungere seksuelt. Vi lærer tidlig hvordan vi skal forholde oss til kroppskontakt og berøring.» - Thore Langfeldt</p> <p>Kropp og seksualitet kan være et vanskelig tema. Ved å kommunisere åpent med barna om kropp, grenser og seksualitet, blir barna bedre rustet til å bestemme over egen kropp.</p> <div style="border: 2px solid #008000; border-radius: 50%; width: 80%; margin: 20px auto; padding: 10px;"> <p style="text-align: center;">Anbefalte bøker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eli Rygg og Margrete Wiede Aasland (2016) Jeg er meg! Min meg. En bok om kropp, gode og vonde følelser, ulovlige hemmeligheter og berøringer. • Gro Dahle (2017) Sesam Sesam. • Foreldrerådet, podcast (2016) Snakk om sex med familieterapeut Thomas Winther. • Aasland, M. W. (2016) Barn og seksualiteten. </div> <p style="text-align: right;">Oktober 2018</p> </div>

<p>Fireåringen</p>	<p>Følelser og kroppen</p> <p>Min kropp</p> <ul style="list-style-type: none"> • Respektere egen og andres kropp (kroppsregler) • Lære om kroppens sanser og funksjoner • Kjenne kroppen sin, hva som føles godt og hva som er privat • Forskjeller, finnes mange måte å være på (kjønn, etnisitet, hudfarge, familie relasjoner) <p>Følelser, verdier og holdninger</p> <ul style="list-style-type: none"> • Å være glad, lei seg, sint, redd, ensomhet 	<p>Gode, vonde, ulovlige hemmeligheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fortelle barna at det er viktig å si ifra til en voksen (også erfaringer på internett) <p>Gode, vonde, ulovlige berøringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personer som er glad i deg kan også gjøre deg vondt, dette er ikke lov og det er aldri din skyld • Fortelle barna at det er viktig å si ifra til en voksen <p>Hvem kan hjelpe?</p> <p>Hvordan kan dere som foreldre på en naturlig og enkel måte snakke med fireåringen deres om dette?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barn liker å utforske kroppen sin, og de synes ofte det er spennende å utforske hvordan andres kropp ser ut. Det er vanlig at barn er nysgjerrige, utforsker hverandre og leker «doktor» eller lignende. • Fortell barnet ditt om kroppen og dens funksjoner. Ta initiativ hvis barnet ikke spør selv. Bruk ord som er lette å forstå. • Snakk med barna om å sette grenser for egen kropp, og om forskjellen på positive og problematiske berøringer. • Svar på spørsmål som barna stiller, gi enkle og konkrete svar. • Snakk med barnet ditt om mangfold og seksuell orientering. • En del barn liker å kose seg med å ta på tissen sin. Dette er helt normalt. • Forklar barnet ditt at gutter og jenter er forskjellige. <p>Referanser: Langfeldt, T. (2000) «Barns seksualitet». Helsedirektoratet (2017) "Nasjonalfaglige retningslinjer for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom".</p> <hr/> <p>Kropp og utforsking ved 4 års alder</p> <p>«Barneårene har stor betydning for hvordan vi kommer til å fungere seksuelt. Vi lærer tidlig hvordan vi skal forholde oss til kroppskontakt og berøring.» - Thore Langfeldt</p> <p>Kropp og seksualitet kan være et vanskelig tema. Ved å kommunisere åpent med barna om kropp, grenser og seksualitet, blir barna bedre rustet til å bestemme over egen kropp.</p> <p>BÆRUM KOMMUNE</p> <p>Anbefalte bøker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eli Rygg og Margrete Wiede Aasland (2016) Jeg er meg! Min meg. En bok om kropp, gode og vonde følelser, ulovlige hemmeligheter og berøringer. • Gro Dahle (2017) Sesam Sesam. • Foreldrerådet, podcast (2016) Snakk om sex med familieterapeut Thomas Winther. • Aasland, M. W. (2016) Barn og seksualiteten. <p>Oktober 2018</p>
---------------------------	--	--

Femåringen	Følelser og kroppen Min kropp <ul style="list-style-type: none"> • Respektere egen og andres kropp (kroppsregler) • Forskjeller, finnes mange måter å være på (kjønn, etnisitet, hudfarge, familie relasjoner) • Kjønnssidentitet, hvem er du • Kjenne kroppen sin, hva som føles godt og hva som er privat Reproduksjon Følelser, verdier og holdninger <ul style="list-style-type: none"> • Å være glad, lei seg, sint, redd, ensomhet, skam	Gode, vonde, ulovlige hemmeligheter <ul style="list-style-type: none"> • Fortelle barna at det er viktig å si ifra til en voksen (også erfaringer på internett) Gode, vonde, ulovlige berøringer <ul style="list-style-type: none"> • Personer som er glad i deg kan også gjøre deg vondt, dette er ikke lov og det er aldri din skyld • Fortelle barna at det er viktig å si ifra til en voksen Hvem kan hjelpe?
-------------------	---	--